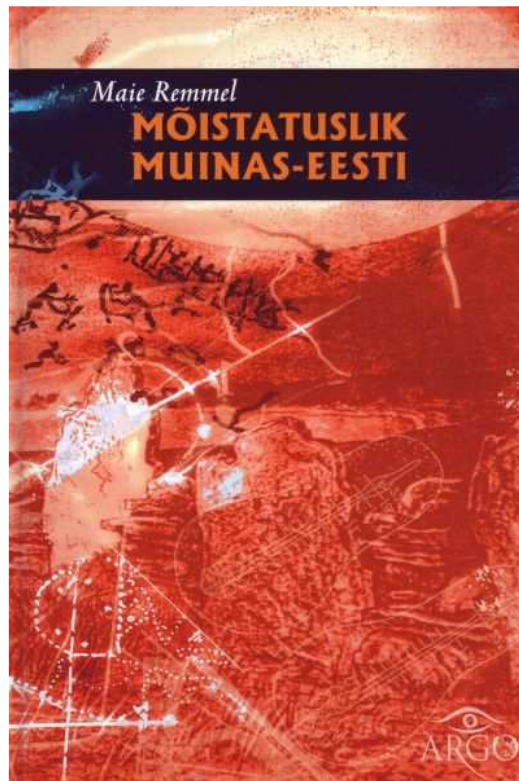

Martin Malve (2007)

Maie Rimmel. Mõistatuslik Muinas-Eesti. Argo, 2007, 222 lk.

Maie Rimmel (1940) on Eesti teadusloolane (uurinud Karl Ernst von Beari) ja luuletaja (luulekogu: Polüfooniline karneval 1985, Laulud laugudetagused 1982 ja Äng ja arm 2001).

Maie Rimmeli raamat anti välja Argo kirjastuse poolt 2007. aasta alguses. Raamatu täispikkuseks on 222 lehekülge (sellest 8 lehte lisasid ja 8 lehte kasutatud kirjandust). Raamat on illustreeritud suure hulga pildimaterjaliga, mis muudab selle raamatu igati atraktiivseks.

Antud raamatu autor on Muinas-Eestile lähenenud teistmoodi, kui seda tavaliselt tehakse, nagu ta seda isegi mainib. M. Rimmel üritab kummutada vanu paradigmasid, mis Muinas-Eestit puudutavad. Raamatu üheks eesmärgiks on aeroarheoloogia tutvustamine ja levitamine. Ta üritab rääkida asjadest, millest pole loodusesse selget märki jäänud ehk siis megaliitehitistest ja nende olemasolust Eestis.

Teisalt püüab autor uurida, kuidas rajati tee vanema kiviaja matemaatilisest pihumudelitest uuema kiviaja muinasobservatooriumideni. Ta omistab Karjala ja Eesti aladele hulga leiutusi ja vastusi. Raamatu „Mõistatuslik Muina-Eesti” kohaselt on siit kandis alguse saanud kirjaoskus, geomeetria, maastikuarhitektuur, astronoomia, kunst, number kaks, hüdrodünaamika, riiete lõikelehed, sirkel, 365-päevane kalender, joonlaud ja soome saun. Lisaks sellele ehitasid siinsed elanikud ka observatooriume. Saavutuste suur hulk pani juba raamatu esimestel lehekülgedel imestama ja tekitas skeptilisust, kas tõesti on need asjad siin kandis tekkinud.

Minule meeldib isiklikult see, et ta sunnib inimesi vaatama asju teise nurga alt, mitte sellisena, nagu meie seda oleme harjunud nägema. Raamatut lugedes tekibki tunne, et kas tõesti on senine õpetatu vale ja anutud kirjutis õige. Maie Rimmel väidab, et oleme vanades paradigmatades kinni ja näeme seetõttu asju valesti. Ühest küljest on antud vaatenurk ja uuring uus ja huvitav, teisest küljest aga tundub see liiga utoopiline. Ta justkui tõestab kõike, kuid see jääb ikka nagu õhku rippuma. Samas ütleb Rimmel, et ta ei ürita uue paradigmaga purustada vanu, vaid nihutada paradigma vaatepunkte. Siiski meenutab Mõistatuslik Muinas-Eesti vägisi neid kirjutisi, kus räägitakse, et UFOd on seotud inimkonna tekkega. Esimesel Eesti Vabariigi ajal oleks selle raamatu kohta öelnud ajaloolane Hendrik Sepp järgnevalt: „Distsiplineerimatul fantaasial ei või ajaloolises uurimistöös paika olla“.

Kuna Maie Rimmel ise on teadusloolane, siis üritab ta oma kogemusi ära kasutada, kuidas teadust kirjutatakse. Raamatus esitab ta oma nägemuse teadusest, millest ta ka lähtus teost kirjutades. Maie Rimmel on öelnud, et tõsiteadus minetab müstilise totruse ehk ebaloogilisuse ja seletab asja ära. Kuid oma raamatus tegeleb ta just selle ebaloogilisusega ning minu jaoks ei seleta ta kõike ära ja ei lähe tõestustega lõpuni välja. Nii tekib küsimus, miks ta ikka nii väidab nagu ta väidab. Kindlasti jäävad paljud aspektid mulle arusaamatuks ka seetõttu, kuna ei ole väga pädev geomeetrias ja arheoarheoloogias. Näiteks jäid minu jaoks väga segaseks kaardid, kus autor väitis, et seal moodustuvad kujundid. Mina neid aga tuvastada ei suutnud. Lihtsamaks arusaamiseks oleks ta pidanud need tooma kuidagi esiplaanile. Kaljujooniste uurimine tundub ka väga kahtlane – miks peab neid just geomeetriliselt uurima ja kas need jooned ning kaared üldse ütlevad meile midagi?

Üks kindel joon, mis tuleb Maie Rimmeli kirjutistest välja, on Muinas-Eesti. Antud raamat ja arvamused, mida on ta kirjutanud ajalehtedes Eesti Päevaleht ja Kesknädal, puudutavad kõik Eestit ja selle maakasutust.

Antud raamatus ja mitmetes autori sõnavõttudes tuleb välja, see et ta tegeleb euroopaliku teaduskultuuri kaitsmisega. Raamatustki oli näha, et ta välistab igasuguse mõju, mis tuleb väljastpoolt Euroopat. Üks kohaks, kust on väidetud kõik pärinevat, on näiteks Egiptus. Autori jaoks on idamaine müstika sallimatu. Maie Rimmeli avastustest lähtuvalt on paljud avastused just Karjalas või Eestis tehtud. Selline saavutuste omistamine siinsetele aladele tundub kuidagi võlts ja ülepakutud. Eestil on piisavalt saavutusi, mis on mõjtanud ka ülejäänud maailma, mistõttu ma ei saa aru, miks peab vägisi neid saavutusi meile projitseerima. Maie Rimmel üritab iga hinna eest eestlasi siduda ülejäänud maailma kultuuriruumiga ja arengutega. Näiteks on ta pidanud ettekannet teemal: Tee neandertallasest eestlaseni. Kahjuks ei räägi autor sellest, miks uurib ta just Muinas-Eestit ja just sellisest aspektist. Tahaks teada, mis ta üldse selle teemani viis, see aitaks kindalsti seda raamatut paremini mõista.

Kas antud uurimus on teaduslik või pseudoteaduslik? Väliselt oleks justkui tegemist teaduslikuga. Aerofotod, tabelid ja kaardid annavad tööle juurde teadusliku kaalu. Pseudoteadus pretendeerib alusetult teaduslikkusele, kui lähtuda Imre Lakatosist. Antud teos tundubki väliselt teaduslik aga sisuliselt on tegemist lihtsalt populaarteadusliku kirjutisega. Teadus tundub antud olukorras olev nagu kaubamärk. Chalmersi sõnul õigustatakse sel juhul mitteteaduslikku teaduslikuga või siis seostatakse selle sõnaga väärtusi, mida selle nime kandjal tegelikult ei ole. Sel juhul on tegemist ideoloogilise argumendiga.

Rimmel justkui üritab teaduses ümber lükata iganenud seadusi. Nagu ta märgib, on teaduses lausa nõue mitte rääkida sellest, mille kohta pole teaduslikke fakte. Sellest lähtuvalt toob ta

alati igale oma hüpoteesile, teaduslikult tõestatud fakti näiteks. Pole võimalik leida teaduse olemuse või siis sõna „teadus” tähenduse „õiget” definitsiooni. Teaduse eesmärgiks peaks olema leida rahuldavaid seletusi kõigele, mis seletamist vajavana esile kerkivad. Need seletused peaksid olema ka testitavad. Teaduse üks kriteeriumitest on ka see, et teda on võimalik ümber lükata. Kindel on see, et me ei teagi õieti, mis teadus on ning mis on tema eelistused teiste tunnetusviiside ees. Eeskiri selle kohta puudub, kuidas teha vahet teaduse ja arvatavalt teadusliku, kuid päriselt hoopis ebateadusliku vahel. Minu jaoks on teadus valdkonniti erinev. Arheoloogidel on oma teadus ja teistel teised teadused. Neil on erinevad aspektid, millest nad lähtuvad.

Maie Rembali uurimust saaks pidada Thomas Kuhn'i järgi normaalteaduseks, kuna seal lahendatakse küsimusi, mis meenutavad ristsõnamõistatusi või maleülesandeid, sest „pinget pakub“ just lahenduse leidmine. Ollakse veendunud, et lahendus on olemas. Sellest lähtuvalt jääb autorist mulje, et ta võtab seda uuringut kui järjekordset geomeetrilist ülesannet. Nagu ta ise raamatu algupoolel mainib, meeldis talle kooliajal hirmsasti geomeetrilisi ülesandeid lahendada ning käsib ka lugejal haarata sirkel ja joonlaud, et konstrueerida ringe ja kujundeid.

Maie Rimmel toetub oma uurimuses hästi palju arheoloogiale. Ta otsib oma hüpoteesidele just vastuseid arheoloogiast või siis sobitab enda hüpoteesid vastavalt arheoloogiale. Autor on selle jaoks suurel hulgal materjale läbi töötanud, mis jätab mulje, et arheoloogiast saab ainuõiget informatsiooni. See võib tekitada lugejas tunde, et tegeleme müstikate uurimisega.

Lugejate huvi äratamiseks on raamatu pealkirjaks valitud „mõistatuslik”, mis siis peaks inimestesse müstikat sisendama. Kindlasti kaugel mineviku uurides seda sealt ka leiab. Pealkirja teine pool „Muinas-Eesti” sisaldab endas rahvusromantika hõngu. Autor on isegi märkinud, et selline pealkirja valik on põhjustatud Eesti raamatuturust. Kindlasti ostetakse antud raamatuid rohkem, kui näiteks keraamika põhjal koostatud monograafiat. Müstilise eesmärgi on raamat igatahes saavutanud. Kirjutasin antud raamatu pealkirja Google otsingumootorisse, et vaada, kas keegi on selle kohta arvamust avaldanud. Tuli välja, et on olemas foorum nimega „Tuulepesa”, kus siis inimesed rääkisid raamatutest, mis neis on mõtteid tekitanud. Osad inimesed ütlesid, et antud raamat on seetõttu huvitav, et seal on müstilised pildid ja lugeda seda polegi vaja. Teised toovad näiteks kogemusi oma elust, milliseid müstilisi paiku nad on külastanud. Seega on raamat ühest küljest oma eesmärgi ka saavutanud.

Minu arvates on tegemist sellise uurimisega, mille õigsust on teistel teadlastel raske üle kontrollid. Iga teadlane võib ju ühel ja samal aerofotol näha hoopis teistsugust kujutist kui näiteks luike. Tegemist on väga subjektiivse meetodiga. Teine uurija ei pruugi isegi täpselt samade meetoditega sellist tulemust saada. Antud uurimine toimib ainult ühe uurija peas. Näiteks võin ma taevatähtedest luua uusi kujundeid lisaks suurele ja väiksele vankrile. Nii võin ka väita, et sellised kujutised on seal olemas, samas kui keegi ei saa seda tõestada ega ümber lükata.

Ootamatu oli autori lüüriline vahelepõige, milleks oli luuletus Marie Curie'st. See tuleneb kindlasti sellest, et autor on ka luuletaja. See aga mõjub antud töös kuidagi naljakana. Minu puhul tekitas see kahtlusi ülejäänud teksti suhtes, et äkki see on ka kõik kokku luuletatud.

Näiteks peab Rimmel Eesti Päevalehe artiklis astronoomiat müstikaks, millega euroopalik teadus ei tegele, kuigi selle lahti seletamisega peaks tegelema. Ta on vastu teadlaste kalduvusele pidada Põhja-Euraasiat vaimselt mahajäänud arheoloogiliseks kolkaks ning

otsida euroopaliku tsivilisatsiooni lätteid hoopis Lähis-Idast ning Põhja-Aafrikast (Egiptusest). Sellele lisaks märgib ta veel, et sellest paradigmaatilisest igiliikurist on isegi väga tugeva faktide surve puhul raske välja tulla. Oma raamatu tuvustuseski mainib ta, et raamat on mõeldud ka ajupesuga eriteadlastele.

Raamatut lugedes jäi mulje, et autor ellimineerib igasuguse vastasseisu ja vaidlemise. Ta ei lase sellest ennast häirida, kui ollakse ta väidete vastu. Maie Rimmel ütleb ka raamatu alguses, et ta küll võtab teadmiseks vastasleeri arvamustesurve, kuid loobub sõnasõdadest ja hoolikalt ehitatud mõttehoone kivihaaval lammutamisest.

Kokkuvõtteks võib öelda, et raamatut oli väga huvitav lugeda tänu selle teistsugusele vaatenurgale. Samas ei saa seda minu arvates pidada väga teaduslikuks. Teos jääb pendeldama populaarteadusliku ja müstilise kirjanduse vahepeale. Seal on nii üht kui ka teist, kuid midagi kindalt seal ei ole. Raamat tekitab osavalt inimestes müstikahuvi ja kasvatab neis rahvusromantikat. Raamatust võib välja lugeda patriotismi ja muret Eesti pärast. Maie Rimmeli üks ideedest on kindlasti eestlasi harida. Nagu ta ise väidab, üritab ta Eesti tsivilisatsiooni taastada. Raamatus on kesksel kohal Eesti ja eestlased. Rimmel üritab tõestada, et eestlastel on suur roll olnud paljude asjade leiutamises ja avastamises. Minul aga tekkis raamatut lugedes paratamatult tunne, et ta üritab vägisi igast joonisest või märgist välja mingit tähendust välja pigistada.

Kasutatud kirjandus:

1. Maie Rimmel – Mõistatuslik Muinas-Eesti. Tallinn 2007
2. <http://arileht.epl.ee/?artikkel=375> Maie Rimmel – Astroloogia toimib nüüdisaegse alkeemiana. Eesti Päevaleht 30. oktoober 1995
3. <http://www.kesknadal.ee/index.php?aid=7636> Maie Rimmel Kesknädal 07.11.2001
4. Rein Vihalemm – Mida Imre Lakatos tõestas ja mida mitte? Lk. 269 – 279
5. Imre Lakatos – Teadus ja Pseudoteadus. Akadeemia, 2, Lk. 258 – 268
6. Rein Vihalemm – Kui räägitakse teadusest, millest siis räägitakse? Alan F. Chalmers Mis asi see on, mida nimetatakse teaduseks? Akadeemia, 2. Lk. 267 – 282
7. <http://tuulepesa.zzz.ee/viewtopic.php?p=7735869&sid=1151ee975323f42cfbbb1dc163a32196>